




Vaikeavammaisten lasten perheiden kalastusretki

 LAB University of Applied Sciences

 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin


LUKA
LUONTO KAIKILLE


METSÄHALLITUS


SUOMEN PARALYMPIAKOMITEA



SUOMEN PARALYMPIAKOMITEA

 **LAB University of Applied Sciences**



Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Luonto kaikille -hankkeessa laaditut tuotekortit esittelevät esteettömiä ja saavutettavia luontomatkailupalveluita, jotka on suunniteltu yhdessä käyttäjien, matkailuyrittäjien, eräoppaiden ja vammaisjärjestöjen kanssa. Vaikeavammaisten lasten perheiden kalastusretkeä on pilotoitu Salonsaarella ja Kelventeellä elokuussa 2019. Pilottia järjestämässä olivat Kalastus ja majoitus Rysä Oy ja Kehitysvammaisten Tukiliiton Malike-toiminta. Tuotekortit ovat kaikkien vapaasti hyödynnettävissä.

Luonto kaikille -hankkeen tavoitteena on kehittää luontomatkailukohteiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä auttaa alueella toimivia yrityksiä tuotteistamaan ja markkinoimaan esteettömiä ja saavutettavia luontomatkailupalveluitaan. Hankkeen toimenpiteet kohdistuvat Kanta-Hämeessä Evon retkeilyalueelle ja Torronsuon ja Liesjärven kansallispuistoihin sekä Päijät-Hämeessä Päijänteen kalastuskohteisiin.

Hankkeen toteutuksesta vastaavat yhteistyössä LAB-ammattikorkeakoulu, Suomen Paralympiakomitea sekä Metsähallituksen Luontopalvelut. Hanke rahoitetaan Hämeen ELY-keskuksen maaseuturahaston tuella.



Sisällys

1. Tuotteen kuvaus
2. Toteutus
3. Palveluprosessi
4. Turvallisuus
5. Vinkkejä palveluntuottajalle

Liite 1: Hinnoittelupohja

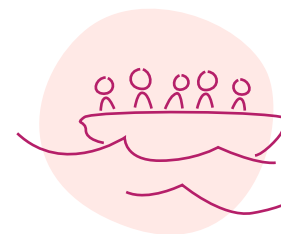
Liite 2: Turvallisuussuunnitelmapohja

1. Tuotteen kuvaus

Perustietoja tuotteesta:

Tuotteen nimi	Vaikeavammaisten lasten perheiden kalastusretki
Kohderyhmä	Vaikeavammaiset lapset ja heidän perheensä
Sisällön kuvaus	<p>Kalastuspainotteinen viikonloppuretki, jossa perheet voivat viettää mahdollisimman paljon aikaa ulkona ja vesillä. Ensimmäinen yö nukutaan saarella teltoissa ja toiseksi yöksi siirrytään mökkimajoitukseen.</p> <p>Ohjelmassa on kalastusta niin virvelillä kuin mato-ongella ja rapuaikana myös ravustusta. Kalastus järjestetään lautoilta ja laiturilta.</p>
Ennakkotieto asiakkaalta	<p>Ennakkoon tulee perheistä tietää perustietojen, kuten lasten ikien ja perheen koon, lisäksi ainakin: Mitä luonnossa liikkumisen apuvälineitä vuokrataan? Kuka perhe varaa minkäkin apuvälineen?</p> <p>Viereisellä sivulla on lista esimerkkikysymyksiä asiakkaan toimintakyvyn kartoittamista varten. Kysymysten yhteydessä on hyvä lähettää kuvia liikkumisen apuvälineistä, sillä ne eivät ole välttämättä osallistujille tuttuja.</p>
Asiakkaan varustetarpeet	Perheillä on oltava mukana omat retkiruokailuvälineet, tuulenpitävät vaatteet, sadevaatteet, omat teltat, makuupussit ja makuualustat. Perheet voivat ottaa halutessaan myös omia kalastusvälineitä mukaan.

Osallistujamäärä	5 vaikeavammaista lasta perheineen 2-3 avustajaa
Kesto	3 päivää
Toteutusaika	kevät-syksy
Reittiluokitus	helppo
Hinta	katso hinnoittelupohja (Liite 1)
Hintaan sisältyy	opastus, ruokailut, lautat, majoitus, apuvälineet





Ennakkotieto asiakkaalta, esimerkkikysymyksiä:

Luonnossa liikkuminen:

Tarvitsetko avustajaa luonnossa liikkumiseen vai liikutko itsenäisesti?
Minkälainen liikkumisen apuväline sinulla on käytössä?
Minkä apuvälineen haluat lainaan viikonlopun ajaksi?
Pystytkö ottamaan muutaman askeleen tuettuna?
Kuinka paljon koet fyysisen vointisi vaihtelevan päivän aikana?

Ohjelma ja aikataulu:

Kuinka paljon sinulla on kokemusta kalastuksesta?
Onko sinulla toimintarajoitteita käsissä? Jos on, niin millaisia?
Onko sinulla vaikeuksia keskittyä yhtäjaksoisesti yli 10 minuutin ajan?
Osaatko uida?

Tauot ja ruokailu:

Onnistuuko ruokailu itsenäisesti vai autettuna?
Onko sinulla ruoka-aineallergioita?
Onko sinulla sairauksia, joista avustajien olisi hyvä tietää?
Minkälaisissa asioissa tarvitset apua?
Kommunikoitko puhumalla, viittoen, kuvien avulla?

Odotukset:

Minkälaisia toiveita ja odotuksia sinulla on viikonlopun suhteen?
Minkä arvioisit olevan suurin haasteesi tulevassa viikonlopussa?

2. Toteutus

Perjantai

Tutustuminen

Osallistujat saapuvat sovittuun paikkaan. Järjestäjät esittäytyvät ja perheet voivat purkaa matkatavaransa autoista. Osallistujien tavarat siirretään lauttoihin ja heille puetaan pelastusliivit.

Lauttamatka saarelle

Matkan aikana voidaan pysähtyä kalastamaan. Lasten kanssa etsitään sopiva kalastuspaikka kaikuluotaimella. Opas jakaa kalastusvälineet ja opettaa virvelin toimintalogiikan. Kalastuksen aikana voidaan kokeilla erilaisia uistimia.

Saarelle leirytyminen

Perheet etsivät sopivat telttapaikat, pystyttävät teltat ja leirytyvät saarelle. Apuna liikkumisessa ovat apuvälineet, jotka perheet ovat voineet tilata ilmoittautumisen yhteydessä.

Perheet voivat tutustua saareen ja käydä halutessaan mato-ongella. Järjestäjät voivat myös pitää esimerkiksi kala-aiheisen tietovisan. Iltanuotiolla voidaan paistaa makkaraa ja vahtokarkkeja.



Lauantai

Kalastusta ja metsäretkeilyä

Saarelle jäävät tekevät ohjatun metsäretken. Kalastamaan lähteneet pääsevät kokeilemaan kalaonneaan eri paikoissa ja samalla kalastusopas voi opettaa lapsille eri kalalajeja.

Lähtö saarelta

Saarelta lähtöä varten on hyvä piirtää etukäteen isolle paperille, minkälaisen reitin mikäkin vene tekee ja kuinka kauan matkoihin kuluu aikaa. Perheet jaetaan etukäteen paperilla heidän toiveidensa mukaan eri veneisiin, jotta siirtymätilanne helpottuu. Perheet purkavat telttansa ja siirtävät tavaransa laiturille. Järjestäjät pakkaavat tavarat veneisiin ja lauttoihin turvallisesti.

Lauttaan otetaan mukaan evästä ja muistutetaan osallistujia ottamaan omat tarvittavat lääkkeet mukaan. Matkan aikana voidaan pysähtyä kalastamaan, jos osallistujat niin haluavat.

Majoittuminen

Perheet voivat majoittua mökkeihin tai halutessaan pystyttää teltan. Lapset voivat kalastaa mato-ongilla laiturilta päivällisen valmistuessa. Päivällisellä ja saunomassa perheet voivat käydä liukuvasti. Perhekohtaiset saunavuorot voidaan sopia yhdessä etukäteen. Mahdolliset rapumerrat voidaan käydä laskemassa lasten kanssa.

Iltanuotio

Iltapalamuikut ja voileivät syödään iltanuotiolla. Samalla voidaan paistaa myös vaahtokarkkeja ja lasten onkimia kaloja.

Sunnuntai

Kalastusta aamupäivällä

Päivän ohjelma kerrataan osallistujille aamupalan yhteydessä, minkä jälkeen kalaan lähtijöille puetaan pelastusliivit päälle. Perheet pääsevät kalastamaan lautalta mato-ongella tai virvelillä. Välillä vaihdetaan kalapaikkaa ja voidaan kokea edellisenä iltana lasketut rapumerrat, jolloin lapset näkevät myös rapuja.

Palautetuokio ja kotiinlähtö

Ennen lähtöä kysytään palautetta osallistujilta ja kerätään kehitysideoita. Erityisesti lapsilta on hyvä kysyä, mikä viikonlopussa oli parasta.

Perheille voidaan kertoa, miten he pääsisivät kalastusharrastuksessa alkuun ja pohtia yhdessä, miten kalastus onnistuisi kotona. Ennen kotiinlähtöä annetaan ohjeet varustehuoltoon kotona.

Henkilökunnan rooleja kalastusretkellä:

Opas

On vastuussa järjestelyistä, suunnittelee aikataulun ja sisällön, ja vastaa yhteydenpidosta perheisiin. Pitää ryhmän kasassa ja vetää aktiviteetit.

Yleisvustaja

Avustaa kaikkia osallistujia esimerkiksi liikkumisessa, ruokailussa ja majoittumisessa.

Henkilökohtainen avustaja

Saattaa tulla jonkun osallistujan mukana ja on vain hänen avustajansa. Henkilökohtaisen avustajan työhön kuuluu esimerkiksi pukeutumisessa ja wc-käynneissä avustaminen. Henkilökohtaisen avustajan työtehtävistä tai ohjaamisesta vastaa hänen avustettavansa.

3. Palveluprosessi

Prosessikaavio toteutuksesta

Elementti

markkinointiviesti

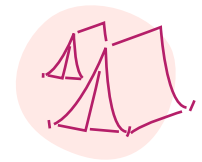
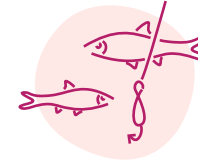
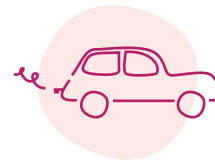
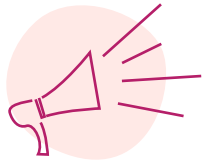
kysely toimintakyvystä,
kuvat apuvälineistä

tervetuloviesti,
varustelista

reittiohjeet

kuvauslupa

Tapahtuma



tieto kalastusretkestä

**ilmoittautuminen
mukaan**

**tervetuloviestin
lukeminen**

**matkustaminen
paikalle**

aloitushetki

**kalastaminen
lautalta**

leiriytyminen

Kontakti

valituissa kanavissa
markkinointi

ilmoittautumislomake
informaatio viikonlopusta

tervetuloviestin
ja varustelistan
lähettäminen

muistutusviestin
lähettäminen viikkoa
aikaisemmin

reittiohjeiden
lähettäminen

esittäytyminen

aikataulun läpikäynti

pelastusliivien
pukeminen ja
sääntöjen kertominen

avustaminen lauttaan

opettaminen:
- kaikuluotaimen
lukeminen
- virvelin käyttö

opettaminen:
- telttapaikan
etsiminen
- teltan pystytys

vuokrattujen
apuvälineiden
jakaminen

Taustatoiminta

markkinoinnin
suunnittelu ja toteutus

suunnitelmien tarkennus
asiakkaiden toimintakyvyn
perusteella

tervetuloviestin
kirjoittaminen

varusteiden kuljetus
saareen, paikkojen
valmistelu

opetusmateriaalien
suunnittelu ja valmistelu

yhteistyö
sidosryhmien kanssa

ruokien suunnittelu

turvallisuussuunnitelman
laatiminen

varusteiden hankinta

avustajien tapaaminen

kuvauslupien
tulostaminen,
reittiohjeiden
kirjoittaminen

kalastusvälineiden
muokkaaminen
tarvittaessa

markkinoinnin budjetointi
ja vuosikello

käytäntö
ilmoittautumiselle

avustajakontaktit

yrittäjän tarina

yrittäjän brändi

yhteistyö apuvälineitä
vuokraavan tahon kanssa

säännöt vesillä

lauantai

kartta



lauttamatka



saunominen



iltanuotio



**palautteen
antaminen**



**kotimatalle
lähteminen**

selvittäminen kartan
avulla, kuka menee
mihinkin lauttaan

telttasaunan
kokoaminen

kalan perkaamisen
näyttäminen

keskustelun
vetäminen, palautteen
kirjaaminen

varustehuollosta
kertominen

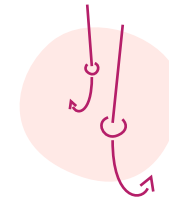
neuvojen
antaminen
kalastukseen
kotona

videot, kuvat



**muistojen
jakaminen**

neuvot harrastuksen
aloitukseen



**omat
kalastusretket**

vahvistusviesti
sähköpostiin



**uuden retken
varaaminen**

päivityksiin
reagoiminen

ilmoittautumislomake

kartan piirtäminen
ja matka-aikojen
selvittäminen

saunan
lämmittäminen

vertaistuki-
keskustelun
mahdollistaminen

palautteen jäsentely
ja analysointi

varustehuolto
liikkumisen
apuvälineiden
palauttaminen

sosiaalisen
median
päivittäminen

uuden kalastusretken
suunnittelu

yhteistyö vertaistukea
tarjoavien tahojen
kanssa

toiminnan jatkuva
kehittäminen

yhteistyö apuvälineitä
vuokraavan tahon
kanssa

some-strategia

alennuskäytännöt

4. Turvallisuus

Todennäköiset riskit ja niiden välttäminen

Koukun osuminen	Virvelin käyttö opetetaan lapsille rauhallisesti ja kalastajien välissä pidetään sopiva turvaväli.
Veteen putoaminen	Lautalle tai veneeseen otetaan vain rajattu määrä matkustajia mukaan eikä lasten anneta riehua vesillä. Kaikilla veneessä olijoilla täytyy olla pelastus- tai kelluntaliivit päällä.
Viiltohaava	Lapset voivat katsoa vieressä kalojen perkuuta, mutta he eivät saa itse käyttää puukkoa.
Kompastuminen	Lauttaan otetaan mukaan vain tarvittavat välineet, jotka pidetään hyvässä järjestyksessä. Myös maissa pidetään huolta siitä, että vaarallisia tavaroita ei pääse muodostumaan.
Palovammat	Iltanuotiolla on aina joku aikuinen valvomassa eikä lapsia päästetä liian lähelle tulta. Tulipaikan ympäristön turvallisuus tarkistetaan etukäteen ja iltanuotiolla paistettavat elintarvikkeet sijoitetaan niin, että tulipaikan ympärillä liikkuminen olisi mahdollisimman vähäistä.
Sairas- ja allergia-kohtaukset	Osallistujien ruoka-aineallergiat selvitetään etukäteen ja ne otetaan huomioon ruokien suunnittelussa. Osallistujia muistutetaan ottamaan omat lääkkeet mukaan ja huolehtimaan, että ne ovat tarvittaessa saatavilla myös vesillä.

Yllä oleva lista ei korvaa huolella tehtyä turvallisuussuunnitelmaa. Turvallisuussuunnitelman laatimisessa voi hyödyntää Luonto kaikille -hankkeen turvallisuussuunnitelmapohjaa (Liite 2).



Turvallisuutta lisääviä tekijöitä:



Toimiva aikataulu

Vaaratilanteita sattuu helposti, jos osallistujat ovat väsyneitä tai nälän takia huonolla tuulella. Kun viikonlopun aikataulu on sopivan väljä ja välipaloja on aina tarjolla, osallistujat pysyvät valppaina ja rauhallisina eikä vaaratilanteita pääse syntymään niin helposti.



Maastoon sopivat välineet

Etukäteen vuokratut liikkumisen apuvälineet helpottavat maastossa etenemistä ja tekevät pyörätuolin työntämisestä kevyempää. Maastoon sopivat pyörätuolit eivät myöskään kaadu niin helposti.



Lapsille sopiva opetustapa

Lapsilla voi olla niin kova into päästä kokeilemaan itse, ettei ohjeita maltettaisi kuunnella loppuun. Kun esimerkiksi virvelin käyttöä opetetaan lapsille, on hyvä käydä eri vaiheet läpi useamman kerran ja varmistaa vielä, että ohjeet on ymmärretty kunnolla.



Riittävästi tilaa kalastaa

Laiturilta kalastaessa lisää tilaa antaa laiturin jatkoksi kiinnitetty lautta. Jokaiselle lapselle katsotaan sopiva paikka kalastaa ja kalastusta on aina joku aikuinen valvomassa.



5. Vinkkejä palveluntuottajalle

Toteutuksessa huomioitavaa:

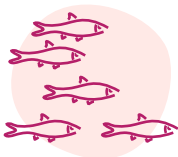
Vanhempien rentoutuminen



Vanhempien rentoutumista tukee se, että lapsilla on koko ajan mielenkiintoista, ohjattua tekemistä. Erityisesti, jos perheet tuntevat toisensa en-tuudestaan, vanhemmat voivat jakaa ”vahtivuoroja” sopimalla, kuka menee milloinkin lautalle mukaan.

Joustava aikataulu ja selkät suunnitelmat alen-tavat vanhempien stressitasoa. On tärkeää tie-dottaa etukäteen lauttamatkojen pituudet, jotta vanhemmat saavat pakattua matkan aikana mahdollisesti tarvittavat lääkkeet mukaan.

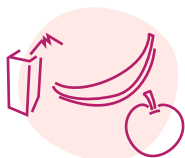
Pienet sintit



Lapsille riittää saaliiksi usein pienetkin kalat, sillä suurta kalasaalista tärkeämpää on saada kokea se tunne, kun kala nappaa. Pienet kalat ovat myös söpöjä ja ne eivät tunnu lapsista pelottavilta. Tärkeää on kuitenkin kertoa lapsille, miksi osa kaloista täytyy päästää takaisin veteen.

Eri kalalajeja on luontevaa opettaa lapsille kalas-tuksen yhteydessä vaikka kalataulun avulla.

Välipalat



Terveellisiä välipaloja on hyvä olla jatku-vasti tarjolla niin lautalla kuin maissakin. Välipalapatukoiden ja hedelmien avulla vältytään turhilta nälkäkiukuilta ja aikataulu saa vähän joustovaraa ruokailujen suhteen.

Välipalat on hyvä laittaa tarjolle sellaiseen paik-kaan, josta lapset voivat itsenäisesti mennä hake-maan niitä nälän sattuessa.

Lapsen itsenäisen toiminnan tukeminen



On hyvä kuulostella lapsilta ja heidän vanhem-miltaan, kuinka paljon lapsi pystyy tekemään itse ja mitkä asiat eivät onnistu ilman apua. Sivusta seuraamisen sijaan vaikeavammaisten lasten on tärkeää päästä aktiivisesti osallistumaan kaikkeen tekemiseen yhdessä muiden kanssa.

Lapsen kykyä toimia itse voidaan tukea monissa hetkissä, joissa hän saa tehdä ja päättää asioita.

Kalastukseen innostaminen



Lapset oppivat viikonlopun aikana paljon kalas-tusvälineistä, niiden toiminnasta, vastuullisesta kalastuksesta ja erilaisista kalalajeista.

Onnistumisen kokemusten myötä innostus ka-lastukseen voi syntyä. Perheille on hyvä kertoa, minkälaisella välineistöllä harrastuksessa pääsee alkuun ja pohtia perheiden kanssa yhdessä, min-kälaisilla järjestelyillä kalastusta olisi mahdollista harrastaa myöhemminkin.

Rauhallinen ruokailu



Ruokailutilanteisiin pitää varata reilusti aikaa ja huolehtia, että tilanteessa ympäristö on rauhalli-nen, jotta lapset voivat keskittyä syömiseen.

Jotkut voivat tarvita soseutetun ruuan, joten se on ruokia suunnitellessa hyvä ottaa huomioon.



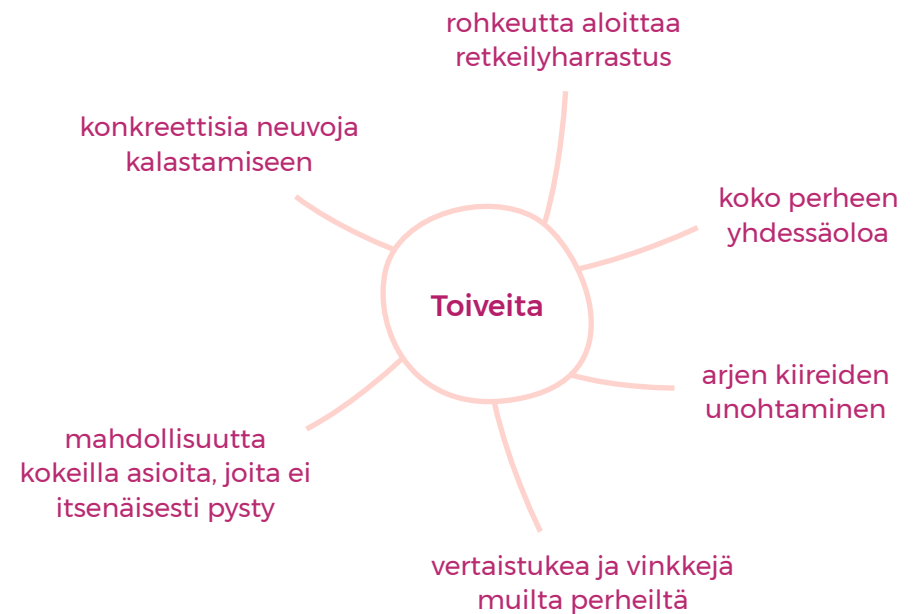
Siirtymisten minimointi



Lapsi voi turhautua, jos hän joutuu kuluttamaan voimansa jatkuvasti pyörätuoliin ja sieltä pois siirtymisissä. Tämä on hyvä ottaa huomioon viikonlopun ohjelmaa ja aikataulua suunniteltaessa. On hyvä varmistaa myös saaren esteettömyys erityisesti vessan osalta.

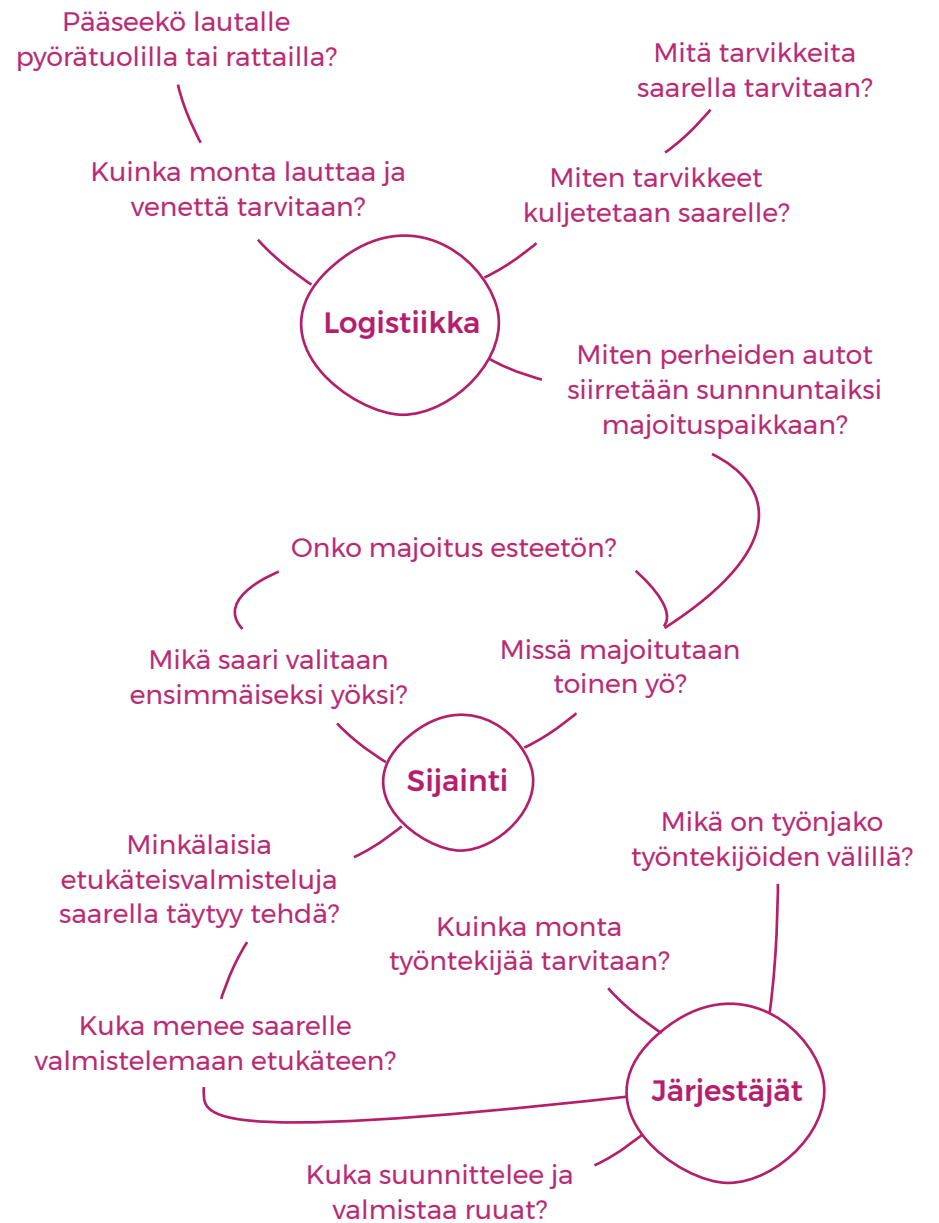
Retkisänky voi helpottaa teltassa yöpymistä, sillä silloin pyörätuoliin ei tarvitse nousta maatasosta.

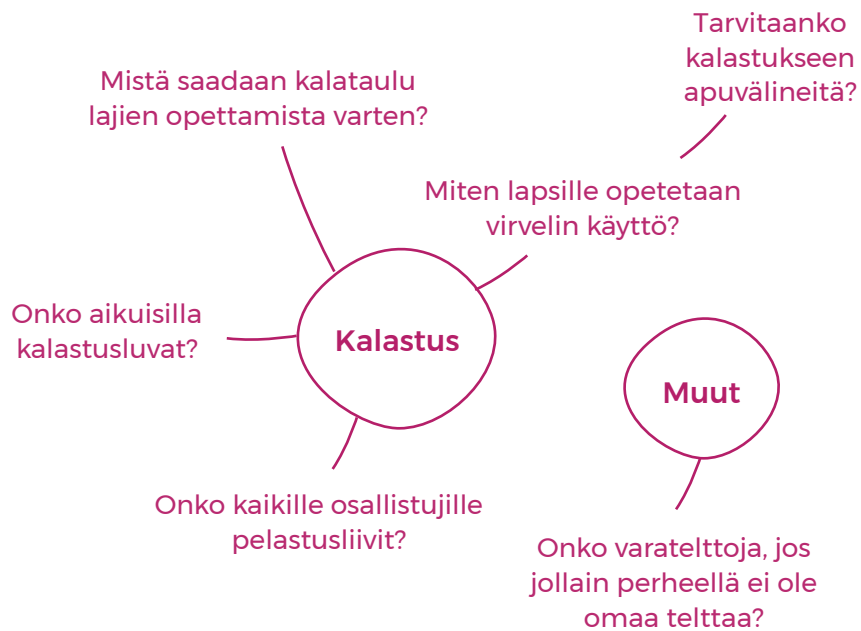
Esimerkkejä perheiden toiveista:





Suunnittelussa huomioitavaa:





Esimerkkejä viikonlopun elämyksistä:



1. Lisää haluttu kate kertoimella nettokustannusten päälle.

Kerroin = $100 / (100 - \text{Katetavoite } \%)$

Katteellinen hinta = Nettokulut x kerroin

Katetavoite % _____

Nettokulut

Kerroin

Katteellinen hinta:

2. Lisää mahdollinen myyntikulu tai -komissio katteellisen hinnan päälle.

Kerroin = $100 / (100 - \text{Myyntikomissio } \%)$

Hinta myyntikulun kanssa = Katteellinen hinta x kerroin

Myyntikomissio % _____

Katteellinen hinta

Kerroin

Hinta myyntikulun kanssa:

3. Lopuksi Alv lisätään ulosmyyntihinnastoon.

Myyntihinta = Hinta myyntikulun kanssa + Hinta myyntikulun kanssa / 100 x Alv %

Myyntihinta per osallistuja = Myyntihinta / Asiakasmäärä

Alv % _____

Myyntihinta:

Myyntihinta per osallistuja:

Mikä on yrityksen kateprosentti? Katteella yritys maksaa omat kiinteät kustannukset, tulevan toiminnan kehittämisen ja omistaja saa voittoa.

Voit siirtää nettokulut tähän viereiseltä sivulta.

Jos katetavoite on esimerkiksi 20% ja nettokulut 1500€, tulee katteelliseksi hinnaksi 1875€.

Mitä mahdollinen myyjä pyytää?

Voit siirtää vaiheessa 1 lasketun katteellisen hinnan tähän.

Jos myyjä pyytää esimerkiksi 10% ja katteellinen hinta on 1875€, tulee hinnaksi 2083€.

Yleinen 24%, ruokatuote 14%, liikuntapalvelut ja majoitus 10 % jne.

Tämä on se hinta, jonka osallistuja palvelusta maksaa.

Liite 2: Turvallisuussuunnitelmapohja

Yleiskuvaus

Toiminnan nimi

Toimintapaikka

Ajankohta

Toiminnan kuvaus

Järjestäjä

Turvallisuusvastaavan ja varahenkilön yhteystiedot

Tiedot asiakkaista

Osallistujien enimmäismäärä

Olosuhde- rajoitukset

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Viranomais- ilmoitukset

Lupa-asioiden varmistaminen

Riskianalyysin laatijat ja käsittely

Vakuutusturva

**Ohjaajien
pätevyys-
vaatimukset**

**Oppaiden
ensiapu- ja avun
hälytys-välineet,
sekä muu
turvavarustus**

**Ravinto- ja
hygienia-
ohjeistus**

Paloturvallisuus

**Turvallisuus
vesillä**

**Asiakkaiden
turvallisuus**

Pelastussuunnitelma

**Tärkeät
puhelinnumerot**

**Pelastuspisteet,
koordinaatit ja
ohjeet pelastus-
viranomaiselle**

**Ohjeet avun
hälyttämiseen**

**Tiedotusohjeet
median varalle**

**Viranomaisille
ilmoittaminen**

**Toiminta vakavissa
onnettomuus- tai
vahinko-
tilanteissa**

**Toiminta muissa
onnettomuus- tai
vahinko-
tilanteissa**

**Ohjeet
raportointiin**

Jälkihoito

Riskianalyysi

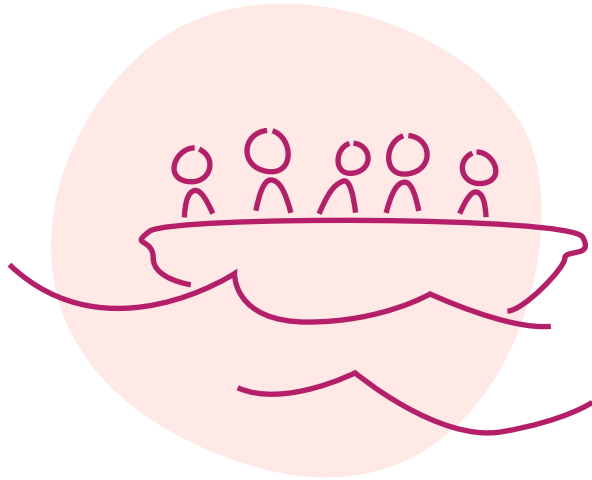
Riskitekijä	Riskien hallinta	T	S	R

Riskitekijä	Riskien hallinta	T	S	R

T = Todennäköisyys (1 epätodennäköinen, 2 mahdollinen, 3 todennäköinen)
S = Seuraukset (1 vähäiset, 2 haitalliset, 3 vakavat)
R = Riskitaso (T x S)

**Turvallisuus-
vastaavan
allekirjoitus**

Paikka ja aika



Lisätietoa

Lisää apua luontomatkailupalveluiden suunnitteluun ja toteutukseen saa myöhemmin ilmestyvästä Luonto kaikille -hankkeen oppaasta: Yhdenvertaisuutta luontomatkailuun – Esteettömien ja saavutettavien luontomatkailupalveluiden suunnitteluopas.

Kaikki tuotekortit liitteineen sekä suunnitteluopas ovat saatavissa vuoden 2020 loppuun mennessä digitaalisessa muodossa osoitteesta: www.paralympia.fi/luonto-kaikille



Luonto kaikille -hanke



luontokaikille



LUKA-hanke

#luontokaikille #yhdenvertaisuus

